
En el CCL aniversari del naixement del mestre argenter Francesc Pintó

JOSÉ MANUEL CRUZ VALDOVINOS
MANUEL TRALLERO

L'any 1990 es va celebrar l'aniversari del naixement de l'artífex argenter Francesc Pintó i Valls que tingué lloc a Barcelona el 1740. Com encara succeeix amb bon nombre de grans argenters, mai no li ha estat dedicat un estudi monogràfic, per bé que en el darrer decenni un de nosaltres ha donat a conèixer algunes notícies importants de la seva vida i la seva obra en diverses publicacions generals sobre argenteria espanyola. Pintó treballà a Madrid i a Barcelona, centres en els quals ha investigat cadascun dels autors d'aquest article que ara uneixen llurs descobriments per tal d'oferir una visió relativament completa de la persona i l'activitat de l'argenter.

Fill de Joan Pau Pintó, manyà, i de Maria Valls, habitants de Barcelona, als dotze anys, el 3 de març del 1752, entrà com aprenent del famós Pere Lleopart,¹ artífex de l'urna de Sant Ermengol de la Seu d'Urgell, el qual es traslladà a Lleida el 1755. Pintó està documentat a Barcelona, on realitzà el jurament de fadrí o oficial el 15 de gener del 1759² i desconexem les raons per les quals no s'examinà llavors com a mestre. Fins uns quants anys més tard no en tornem a tenir cap notícia, i no a Barcelona, sinó a la Cort.

Pintó és a Madrid el 1768 i s'hi està fins el 1783 durant un extens període de quinze anys. No sabem, però, amb qui treballà al llarg dels tres primers. Abans del 31 de maig del 1771, havia sol·licitat l'aprovació com a mestre a la junta particular de la *Congregación de San Eloy*, que era la corporació que reunia els argenters actius a Madrid, fent constar que era natural de Barcelona i que havia realitzat el seu aprenentatge en aquesta ciutat. En l'esmentada data, la junta, en la sessió mensual ordinària, l'autoritza a passar a examen i li féu executar un saler «a la inglesa». Un cop enllestida la peça, la mateixa junta l'aprovà com a mestre en la sessió següent celebrada el 18 de juny, en la qual prestà el jurament d'ordenança³.

De treball no n'hi degué faltar, ja que el 1772 o abans prenia un oficial, Juan Manuel Arán,

1) Arxiu del Col·legi d'Argenters de Barcelona (A.C.A.B.), *Llibre per notar lo Clavari del Col·legi de Argenters de Barna lo dia entran los Apranents, lo dia prestan lo jurament dits Apranents y los Fadrins Forasters. Fet en lo Any 1755*, sense foliar.

2) *Ibidem*.

3) Archivo del Gremio de Plateros y Joyeros de Madrid (A.G.M.), *Libro de Acuerdos de la Congregación de San Eloy de artífices plateros de la Corte (1766-1779)*, fols. 109 i 110; *Libro de la Congregación del señor San Eloy para sentar los plateros que se aprueban (1724-1814)*, fol. 300.

de Conca (que arribaria a ser mestre famós i ric), segons que sabem pel certificat que li lliurà el 21 d'agost del 1776, declarant que havia estat el seu fadrí durant quatre anys⁴. El 24 de juny del 1774 rebé el primer aprenent conegut: Antolín de Prado, natural de Villacorta (Toledo), jurisdicció de Valderrueda, encara que, tal i com acostumaven a fer molts mestres, no sol·licità la corresponent cèdula d'admissió a la *Congregación* fins uns quants anys més tard, el 22 d'octubre del 1778. Aleshores ja n'havia demanat una altra, i aquesta en el moment en que rebé l'aprenent, Eugenio Díaz Romeral; la petició es féu a la junta en la sessió del 28 de maig del 1777 i es concedí el 31 de juliol següent⁵.

Amb Antolín de Prado sorgiren algunes complicacions. El 15 de juliol del 1779, quan aviat es complirien cinc anys d'aprenentatge i havien passat nou mesos des de la creació de la cèdula, Pintó comunicà a la junta particular que per «*justos motivos*» havia donat permís a Antolín per anar-se'n a Toledo a cloure l'aprenentatge amb Manuel Ximénez, un dels argenters més importants d'allà, a qui Pintó potser coneixia, ja que era també barceloní. La junta no hi posà cap inconvenient, però el 20 d'octubre següent donà compte d'una carta enviada per José de la Casa, secretari del *Colegio de San Eloy* de Toledo (a més de marcadador de la ciutat des del 1754), demanant si era cert que Prado estava reconegut com aprenent de Pintó perquè per «*graves motivos*», el primer mestre que havia tingut a Toledo l'acomiadà. La junta contestà que l'aprenent estava reconegut i que no havia pas «*desmercido*», per la qual cosa cal eliminar la sospita que Pintó acomiadés Prado. Malgrat tot, el *Colegio* de Madrid sol·licità informació al de Toledo sobre el que havia fet Prado. Malauradament, la carta de resposta, que es veié a la sessió de la junta del 2 de desembre, enumerava els punts en contra de l'aprenent, però no s'anotaren a l'acta –sens dubte per discreció– amb tot i que el *Colegio* insisteix en el fet que a Madrid la seva conducta havia estat aplicada i honrada. La història sembla que s'acabà el 22 de juny del 1781, quan Antolín de Prado demanà al *Colegio* madrileny el títol de fadrí certificant el seu aprenentatge amb Pintó i amb Ximénez, que li fou concedit el 13 de juliol següent⁶.

Pocs mesos després que Pintó permetés abandonar l'obrador a Prado, el 9 de gener del 1780, sol·licità una altra cèdula per a un nou aprenent: Hilario Pedro de Moraleda, natural de Madrid, que la junta li concedí el 4 de febrer amb efecte des de l'esmentada data. Aquest aprenent tan sols romangué dos anys amb Pintó. A la sessió del 19 d'abril del 1782, l'argenter informà a la junta particular que l'havia acomiadat, i a la següent del 10 de maig ratificà la seva decisió, bé que autoritzant l'aprenent a passar amb un altre mestre que des del juliol fou Pedro Gosa⁷. Pintó, però, aviat substituï aquest aprenent, car el 30 de juliol del 1782 sol·licità a la junta una cèdula per a Agustín Porta que des del 31 d'octubre del 1777 havia estat amb l'argenter José Paredes, demanant, a més, que li reconeguessin cinc mesos que el seu anterior mestre no havia declarat⁸.

Així, des de l'agost del 1782, Pintó restà amb l'antic aprenent Díaz Romeral i el nou, Porta, tots dos a punt de complir el període d'aprenentatge, iniciat el 1777, que aleshores durava sis anys. D'aquesta manera, mitjançant la sol·licitud prèvia de Pintó, el 14 de març del 1783,

4) A.G.M., lligall 64.

5) A.G.M., *Libro de Aprendizices (1779-1879)*, fols. 2 i 4 (malgrat el títol, comprèn tots els aprenents encara actius el 1779); *Libro de Acuerdos...*, fols. 242, 248 i 277.

6) A.G.M., *Libro primero de Acuerdos del Colegio de San Eloy (1779-1785)*, fols. 33, 49, 61, 156 v i 157 v; *Libro primero de mancebos u oficiales del Arte de la Platería y Colegio de San Eloy de esta Corte (1779-1788)*, fol. 32.

7) A.G.M., *Libro primero de Acuerdos...*, fols. 181 v, 205 v i 224 v; *Libro de Aprendizices...*, fol. 18 v.

8) A.G.M., *Libro primero de Acuerdos...*, fol. 224 v.

se'ls concedí el títol de fadrins o oficials, malgrat que encara els mancaven alguns mesos per acabar el temps que s'ordenava⁹. Probablement, l'apressament en sol·licitar i obtenir els títols fou degut al seu propòsit de tornar a Barcelona, la qual cosa, com veurem més avall, dugué a terme poc després, encara que no sabem si l'acompanyaren els dos oficials.

Tancat el capítol d'aprenents i oficials, cal parar esment en d'altres relacions de Pintó amb la *Congregación*—des de l'1 de gener del 1779, *Colegio— de San Eloy*, i d'una manera especial en els oficis que desenvolupà i en els càrrecs corporatius que rebé. El 1775, gairebé quatre anys després d'haver obtingut l'aprovació com a mestre, es registra per primera vegada la seva assistència a sengles juntes generals extraordinàries que tractaren assumptes d'una singular transcendència. El 15 de gener hi anà per conèixer la notificació del *Real Consejo de Castilla* sobre l'obligatorietat de tenir botigues i obradors en la demarcació fixada per les *Ordenanzas*, el 28 de desembre, perquè s'informava a tots els argenters de la resolució del *Real Consejo de Hacienda* sobre el pagament de l'alcabala¹⁰.

Pintó no tornarà a relacionar-se amb els càrrecs corporatius fins dos anys i mig després. El 12 de juny del 1778 la junta particular formà com de costum, la proposta per als diferents oficis, que fou presentada l'endemà a la junta general d'eleccions (que cada any se celebrava pocs dies abans del 25 de juny, diada de sant Eloi). Pintó apareixia en la llista com a majordom i en resultà elegit, segons que era habitual, el 13 de juny, en una sessió a la qual assistí, doncs sens dubte ja n'estava assabentat¹¹. La majordomia durava un any i és evident que la varen ocupar molts argenters, però el cas de Pintó resulta excepcional atès que durant el seu comandament els artífexs madrilenys es veieren forçats a acceptar les *Ordenanzas generales para todas las platerías* redactades per la *Real Junta de Comercio y Moneda* i aprovades per Carles III el 1771, que havien refusat obstinadament durant més de set anys.

El mateix dia 13 de juny del 1778 en què fou elegit majordom, la junta el nomenà com un dels dotze repartidors de l'alcabala corresponent al bienni 1776-77 i primer semestre del 1778, el pagament de la qual estava pendent¹².

Una vegada els argenters madrilenys decidiren rebre les *Ordenanzas*—altrament el Rei havia determinat que no se'ls vengués argent—i acceptar la seva vigència des de l'1 de gener del 1779, calgueren nombroses gestions i actuacions. Una mostra de la confiança corporativa en la capacitat i habilitat de Pintó, ultra la seva condició de majordom, és el fet que la junta general reunida en sessió extraordinària el 4 de gener del 1779, li atorgués poder, juntament amb el secretari Francisco Alonso, per a fer-se càrrec de tot el que feia referència a l'afer de les *Ordenanzas*. Novament li fou conferit el 29 de gener, i el 23 de febrer, per ordre de la *Real Junta de Comercio y Moneda*, s'acordà de retirar els poders concedits a qualssevol argenters, deixant només l'atorgat a Pintó i a Alonso¹³.

Amb el nou règim legal passaren a gaudir de la condició de col·legials—l'única que permetia de tenir oberta botiga i obrador—tots els argenters aprovats fins aleshores que exercien una activitat independent. Pintó apareix, lògicament, entre els argenters inclosos en la matrícula que es formà. Tanmateix sabem que aleshores tenia casa i botiga a l'Argenteria núm. 1,

9) A.G.M., *Ibidem*, fol. 246; *Libro primero de Mancebos...*, fol. 37 v.

10) A.G.M., *Libro de Acuerdos...*, fols. 184 i 202.

11) A.G.M., *Ibidem*, fol. 265.

12) A.G.M., *Ibidem*, fol. 267.

13) A.G.M., *Libro primero de Acuerdos...*, fols. 1 v, 11 v i 13.

principal, dins l'illa 172, és a dir, en un excel·lent emplaçament per al comerç de la Villa i Cort. Precisament la sessió de la junta particular del 8 de gener del 1779 se celebrà a la seva «posada»¹⁴.

Tal i com ordenava la *Real Junta*, Pintó cessà al cap d'un any, el 13 de juny del 1779, i li fou retirat també l'apoderament, passant, però, automàticament a diputat del *Colegio-Congregación* per un altre any. En qualitat de diputat, quan el 26 de maig del 1780 se celebrà una processó de rogatives amb el cos de sant Isidre i les relíquies de santa Maria de la Cabeza, fou designat pel *Colegio* per acompanyar les de la santa en virtut del privilegi que gaudien els argenters madrilenys, des que el 1620 costejaren l'urna d'argent del beat Isidre, d'anar al seu costat quan sortís en processó, honor que després s'estengué a les relíquies de la seva esposa. El mateix féu Pintó quan tornaren a la seva seu, el 6 de juny¹⁵.

Segons que disposaven les *Ordenanzas* i com s'havia fet des de l'època de Felip IV, Pintó passà a ocupar l'ofici d'aprovador en cessar del de diputat. Així desenvolupà les funcions d'examinar i jutjar els aspirants a mestres –entre d'altres referents a oficials i aprenents– des de l'11 de juny del 1780 fins al 9 de juny del 1782, ja que el càrrec s'exercia durant dos anys per tal que sempre hi hagués una parella experimentada entre els quatre aprovadors¹⁶.

Un altre capítol que convé recollir sobre l'etapa madrilenya de Pintó és el del repartiment i el pagament d'alcabales. Pintó hagué de pagar obligatòriament durant tot el període en què treballà a la Cort, ja que la Corporació no aconseguí l'exempció fins el 1788. Del 1771 al 1778 li foren repartits 25 rals anuals i del 1779 al 1782, 27 rals l'any. Aquestes xifres volen dir que Pintó ocupà llocs que oscil·len entre el 40 i el 48 sobre 238/277 artífexs als quals se'ls repartí l'alcabala en els anys esmentats, per bé que d'altres figuraven en el mateix lloc amb idèntica quantitat repartida¹⁷. Un acurat estudi de les llistes de repartiment durant quasi quaranta anys ens inclina a pensar que en molts casos les quantitats s'acordaven d'una manera generalitzada, dividint el conjunt dels contribuents en diversos trams en funció d'índexs i circumstàncies determinades. Potser només als argenters que tenien uns guanys excepcionals se'ls repartia individualment; en efecte, els primers llocs de les relacions són ocupats per artífexs amb repartiments molt elevats i sovint singulars. En resum, les quantitats i els llocs ocupats per Pintó en el conjunt dels argenters madrilenys indiquen una situació destacada entre els artífexs amb guanys que poden qualificar-se de mitjans, immediatament darrera dels que –a penes depassen el nombre de quaranta, inclosos també els argenters d'or, els guanys dels quals, de principi, eren més alts que els argenters de plata– gaudien d'una posició excepcional.

Ens resta afegir que ens consta que Pintó no era a Madrid en dues ocasions al llarg d'aquest període: l'1 de gener del 1781 i l'1 de maig del 1782, quan era aprovador. Si la segona vegada no degué ser fora gaire temps –està documentat el 19 d'abril i el 10 de maig–, la primera absència pogué ser més prolongada, car no en tenim cap notícia des del juny del 1780 al juny del 1781. No sabem on es traslladà ni si veritablement s'allunyà gaire temps de la Cort, tot i que no ho considerem probable perquè ho hauria comunicat o n'hauria quedat algun testimoni.

Per contra, el 10 d'abril del 1783, no essent ja aprovador i havent complert els normals

14) A.G.M., *Ibidem*, fols. 2 i 9.

15) A.G.M., *Ibidem*, fols. 22 i 86.

16) A.G.M., *Ibidem*, fols. 90 i 218.

17) A.G.M., *Legajo de alcabalas*.

compromisos corporatius, havent sol·licitat i obtingut el títol de fadrí per a Díaz Romeral i Porta, i havent abonat la quota repartida per l'alcabala del bienni 1781-1782, comunicà a la junta particular que se n'anava de viatge a Barcelona¹⁸. Els col·legials tenien l'obligació d'advertir qualsevol canvi d'adreça i en el temps immediat a l'acceptació de les *Ordenanzas* aquest deure se solia complir escrupolosament. Així ho féu Pintó, per bé que el viatge que anuncià –sembla que amb la intenció de tornar– es convertí en definitiu, i l'argenter va viure a Barcelona fins als seus darrers dies, encara que tornà esporàdicament –com es veurà més endavant– a Madrid.

Poc després d'abandonar la Cort, concretament el 21 de juny del mateix any 1783, Francesc Pintó efectua l'examen per obtenir el títol de mestre que li permetrà d'exercir com a argenter a Barcelona. Amb aquesta finalitat, realitza una escudella amb tapadora (fig. 1) de clares reminiscències angleses, com a l'examen madrileny¹⁹. El mateix dia paga 25 lliures barcelonines per dret d'examen per la seva condició de gendre d'argenter, en estar casat amb Antònia Lladó, filla de l'argenter barceloní Agustí Lladó²⁰.

L'1 de desembre del 1786 rep el seu primer aprenent barceloní, Anton Codina, fill de Josep Codina i de Maria, habitants de Tàrraga, el qual no clogué els sis anys preceptius d'aprenentatge perquè se n'anà a fer de soldat²¹. El 12 d'agost del 1789 pren com aprenent a Domingo Notó Lapeira, natural de Madrid, encara que era fill de Joan Notó i Teresa Lapeira, sastres, originaris de Barcelona. Tampoc no degué romandre gaire temps amb Pintó, ja que es traslladà a casa de l'argenter barceloní Tomàs Soler, on jurà com a fadrí el 18 de desembre del 1795.

El mateix succeí amb Josep Fins, fill del notari de Mataró Francesc Fins, el qual inicià el seu aprenentatge l'1 d'agost del 1794 i el degué deixar poc temps després. El substituirà molt possiblement Joan Carreras, fill de Joan Carreras, boter, i d'Antònia, ambdós de Mataró, el qual inicià el seu aprenentatge amb l'argenter barceloní Andreu Xurriquer el 23 de gener del 1795 i més tard passà a casa de Francesc Pintó, amb qui creiem que treballà fins el 27 de juny del 1803, data en que jurà com a fadrí. El 9 d'abril del 1804 pren un nou aprenent, Gaetà Broca, fill de l'argenter de Milà, Joan Broca, el qual no sabem si acabà l'aprenentatge, ja que ens consta que no arribà a efectuar el jurament preceptiu per convertir-se en oficial²².

Les notícies i les referències documentals que tenim ens permeten d'afirmar que Pintó tingué una activa participació en la vida del Col·legi d'Argenters de Barcelona, on exercí nombrosos i importants càrrecs. El primer de tots fou el de majordom, que era imprescindible per al posterior desenvolupament de qualsevol altre. L'11 de juny del 1786 és elegit en un consell general del Col·legi per a l'esmentat càrrec juntament amb Ramon Vivet, per a un període de dos anys²³. L'elecció de Pintó como a majordom fou extraordinàriament ràpida en relació al que es tenia per costum. Cal tenir en compte que Ramon Vivet, per exemple, efectuà l'examen de passantia el 1765; és a dir, més de vint anys abans.

18) A.G.M., *Libro primero de Acuerdos...*, fol. 250.

19) Museu d'Història de la Ciutat (M.H.C.). Barcelona. *Llibres de passanties*, vol. V, núm. 1.450, fol. 201.

20) A.C.A.B., *Llibre de Entradas y Exidas del Clavari del Collegi de Argenters de Barna Fet en lo any 1755 fins al 1816*, fol. 183.

21) A.C.A.B., *Llibre per notar lo Clavari del Collegi de Argenters de Barna lo dia entran los Apranentens...*, sense foliar.

22) *Ibidem*.

23) Arxiu Històric de Protocols de Barcelona (A.H.P.B.), Notari: Joan Prats i Cabrer, *Tertius liber deliberationum 1786-1791*, fol. 22.

En acabar la majordomia, al consell general celebrat l'11 de juny del 1788 Pintó fou nomenat clavari o tresorer del Col·legi, tanmateix per un període de dos anys²⁴.

Hom pot considerar que el 30 de gener del 1794 accedeix a la cúpula directiva del Col·legi en ser nomenat cònsol segon²⁵, després de la formació de les dues ternes que anualment havien de presentar-se al Capità General i a la Reial Audiència per al nomenament de cònsol major o primer i de cònsol menor o segon. La seva presència en els òrgans de govern es reforça quan el 3 de juny del 1796 resultà elegit per ocupar una plaça en la Junta dels Dotze²⁶. La funció d'aquest òrgan creat en un consell general celebrat el juliol del 1730 i ratificat per la *Real Cédula* de 8 d'agost del 1732 era «(...) que la referida Junta sea mantenida en la misma conformidad, con la facultad, y poder, que en dicho Capitulo General se le dio, cuidando, y zelando, como hasta el día de oy ha hecho, el que se cumpla, guarde, y execute lo dispuesto, y prevenido en las Reales Ordenes dadas, y que en adelante se dieren»²⁷. Les mateixes ordenances també estableixen la composició de la Junta «(...) por la muerte de alguno de dicha Junta, al primer Capitulo General que se tuviere, despues de la muerte, sea elegido otro, ocupando su lugar, a fin de que perpetuamente dicha Junta se mantenga»²⁸.

El 4 de març del 1797 pren possessió del càrrec de cònsol primer²⁹. Cal recordar que les funcions de cònsol primer i cònsol segon duraven tan solament un any, i que la titulació completa era de cònsols marcadors, per la qual cosa havien de marcar totes les peces realitzades pels col·legiats. L'any següent és elegit examinador en el consell general celebrat l'11 de juny³⁰, càrrec que tenia una durada de dos anys i per al qual s'elegien quatre argenters, dos de plata i dos d'or.

La presència de Pintó en tota mena de comissions per tractar els més diversos afers burocràtics i jurídics ens permet de suposar l'elevat grau de confiança corporativa que gaudí també a Barcelona, i a això no hi degué ser aliena l'autoritzada experiència en aquests assumptes adquirida a Madrid.

I a fi de dur a terme noves diligències tornarà a Madrid. El 15 d'abril del 1799 el seu gendre, l'argenter barceloní Anton Ortells, rep cent lliures del Col·legi per tramete-les a Francesc Pintó que és a Madrid fent gestions pel plet que el Col·legi havia presentat contra Joan Pau Carreras³¹. La seva estada no va ser, però, gaire llarga, ja que en el consell general de l'11 de juny del mateix any fou elegit fusiner³². El càrrec era anual i l'exercien simultàniament dos argenters que eren els màxims responsables de la fusina on anaven els argenters a netejar els raspalls per tal de recuperar una part de l'or i la plata.

24) *Ibidem*, fol. 152.

25) A.H.P.B., Notari: Joan Prats Cabrer, *Deliberationum quartus liber 1792-1797*, fol. 136.

26) *Ibidem*, fol. 315.

27) *Real Cedula, con las Ordenanzas, que su Magestad, (que Dios guarde) y su Real Junta General de Comercio, y de Moneda da a la Congregación, Colegio, y Arte de Plateros de la Ciudad de Barcelona, para su buen regimen, y gobierno, en vista de varias pretensiones, y ordenanzas, que ha tenido presentes, concedidas a dicho arte desde el año de 1401 hasta el de 1705. Dado en Sevilla a 8 de Agosto de 1732*, p. 55.

28) *Ibidem*.

29) A.H.P.B., Notari: Joan Prats i Cabrer, *Deliberationum quartus liber 1792-1797*, fol. 377.

30) A.H.P.B., Notari: Joan Prats i Cabrer, *Deliberationum quintus 1798-1799*, fol. 25 v.

31) A.C.A.B., *Llibre de Entradas y Exidas del Clavari del Col·legi de Argenters de Barna Fet en lo any 1755 fins al de 1816*, fol. 271.

32) A.H.P.B., Notari: Joan Prats i Cabrer, *Deliberationum quintus liber 1798-1799*, fol. 91 v.

No en tenim cap altra notícia fins l'any 1805. Concretament, el 18 d'abril és nomenat visitador general del Col·legi, és a dir, encarregat de visitar i inspeccionar —per verificar la llei de les peces executades— els obradors dels indrets de Catalunya sense corporació pròpia que depenen del Col·legi de Barcelona. Renuncia al càrrec poc després, el 28 d'agost, com ja, l'11 de juny, havia declinat formar part de la Junta dels Dotze³³. El 20 de febrer del 1806 és novament nomenat cònsol primer³⁴ i l'11 de juny torna a ser elegit fusiner³⁵.

Malgrat que no disposem de dades concretes, tot fa pensar que Pintó fou la màxima autoritat del Col·legi d'Argenters durant l'època d'ocupació francesa. Tant ell com Fèlix Roca, si més no, consten com a representants dels cònsols del Col·legi en el consell general del 6 de juny del 1814, en el qual es procedeix a la formació de les ternes corresponents i a l'elecció de Pintó com examinador³⁶.

Quant als vincles familiars de Pintó, sabem que es casà amb Antònia Lladó i, gràcies al registre de les sèves respectives esposalles amb argenters barcelonins, ens consta que tingué tres filles: Maria, natural de Madrid, casada el 26 de desembre del 1806 amb Salvador Paradaltas³⁷, fill de l'argenter Francesc Paradaltas; Francesca, natural de Barcelona, que contrau matrimoni el 14 de maig del 1815 amb Jaume Montsérda³⁸, i Maria Antònia, casada amb Anton Ortells, el fill dels quals, Agustí Ortells, jove argenter que realitzarà la passantia com a mestre el 17 de març del 1825³⁹, contrau matrimoni amb Marianna Casanovas el 24 d'agost del 1815⁴⁰.

El 9 de març del 1816 és novament nomenat cònsol primer⁴¹. El cadastre de l'any següent dóna fe que té botiga al carrer de l'Argenteria de Barcelona⁴². L'11 de juny del 1818 és elegit arxiver del Col·legi i la darrera dada que coneixem de Francesc Pintó és que fou reelegit per a aquest càrrec el 15 de juny del 1822⁴³.

Les abundoses notícies documentals que tenim de Pintó contrasten vivament amb la relativament escassa producció que ens ha arribat dels quasi dotze anys en què treballà a Madrid com a mestre independent. Sortosament coneixem algunes peces, totes profanes, que duen la seva marca i, com és normal, les de Cort —un castell— i Villa —escut coronat amb ossa i arboç— sobre les dues xifres que indiquen l'any en què l'artífex dugué la peça als marcadors i contrastos de Madrid. La marca de l'artífex recull el cognom amb el punt damunt la segona lletra, doble punt damunt la darrera i altre punt al final, tots de dimensió considerable; el marc rectangular que envolta les lletres es trenca per tal de perfilar exactament tots els punts.

33) A.C.A.B., *Llibre del Col·legi de Argenters del Novembre Any de 1794 fins lo Desembre de 1826*, fols. 159 v, 172, i 166.

34) *Ibidem*, fol. 175.

35) *Ibidem*, fol. 197.

36) *Ibidem*, fol. 215.

37) Arxiu Parroquial de Santa Maria del Mar (A.P.S. Ma.), *Llibres de Casaments*, vol. 61, núm. 222, any 1805.

38) *Ibidem*, vol. 67, núm. 95, any 1815.

39) M.H.C., *Llibres de passanties*, vol. VI, núm. 69, fol. 79.

40) A.P.S. Ma., *Llibres de Casaments*, vol. 67, núm. 136, any 1815.

41) A.C.A.B., *Llibre del Col·legi de Argenters del Novembre Any de 1794 fins lo Desembre de 1826*, fol. 239.

42) Institut Municipal d'Història de Barcelona (I.M.H.B.), Sala Doltra, *Cadastre*.

43) A.C.A.B., *Llibre del Col·legi de Argenters del Novembre Any de 1794 fins lo Desembre de 1826*, fols. 268 i 313.

Fig. 1. Passantia de Francesc Pintó. Datat el 21 de juny, 1783.

Les peces que cataloguem, totes de plata de color natural, són les següents:

1. Sotacopa amb un sol peu. 1775. (Subastas Durán, Madrid. Març 1979, núm. 28). 26 cm de diàmetre del plat, 10 cm d'alçada i 10 cm de diàmetre del peu. Marques al revers: castell sobre 74, ossa i arboç dins d'un escut coronat sobre 75 i PINTÓ. (fig. 2). Gravades les lletres T.U. (ó V). A l'anvers del plat, l'escut del duc de Frías.

És un tipus normal a l'argenteria madrilenya amb vora ondulada de perfils conopials al plat i al peu. Aquesta estructura apareix al decenni 1730-1740 per influx dels artifexs francesos i pot qualificar-se de rococó desguarnit. S'emprà en nombroses peces de vaixel·la i s'estén fins a finals del regnat de Carles III. Una sotacopa similar apareix en una natura morta de Luis Meléndez del 1770 (Museo del Prado, núm. 906) on pot observar-se la seva funció que és la de suport de gots o recipients per beure i no la de fruïtera con normalment se sol escriure.

En l'esmentada subhasta sortiren altres peces de la vaixel·la del duc de Frías de dates anteriors i posteriors, però cap altra no duia marques de Pintó.

2. Palangana. 1777. (José Ramón MELIDA, *Catálogo monumental de España*. Badajoz, Madrid, 1926, 259, núm. 2.702. Propietat dels marquesos de Barcina a Guareña; no sabem on és, si és que existeix). No s'esmenten mides. És classificada com d'escola de Madrid, la qual cosa indica que duia la marca de la Villa de Madrid. La marca de Cort es va llegir

Fig. 2. Sotacopa. Madrid 1775.

Fig. 3. Safata. Madrid 1781.

Fig. 4. Candelero. Barcelona 1783 ó 1793.

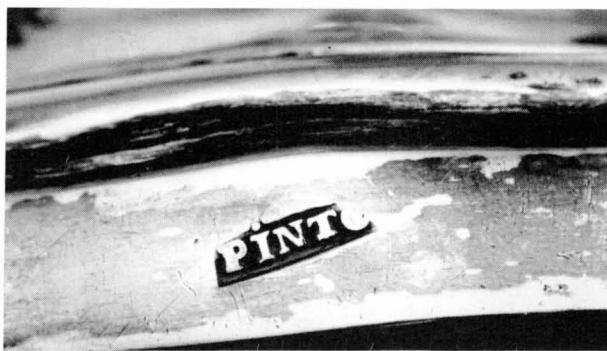

Fig. 5. Marca de Francesc Pintó.

Fig. 6. Safata. Barcelona 1808 ó 1819

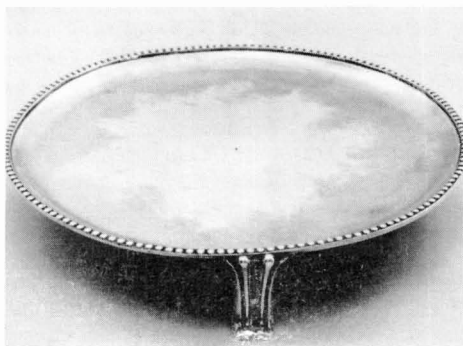

Fig. 7. Sotacopa. Barcelona 1820 o 1823

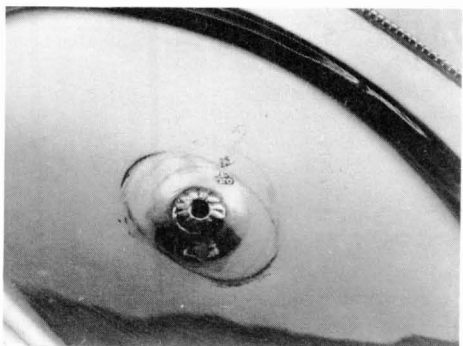

Fig. 8. Marca de Francesc Pintó com a cònsol marcador

Fig. 9. Marca de Francesc Pintó com a cònsol marcador

erròniament com R/77 (essent un castell) i la de l'artífex sense els punts. La peça es descriu com palangana de forma poligonal.

3. Setrillers. 1780. (Al comerç madrileny el març del 1983. Desconeixem les mides i les característiques).

4. Safata. 1781 (Museo Arqueológico Nacional, J.M. CRUZ VALDOVINOS, *Catálogo de Platería del M.A.N.*, Madrid, 1981, núm. 63) 52 x 38 cm (fig. 3). A l'anvers, marques a la vora: castell sobre 81, ossa i arboç dins d'un escut coronat sobre 81 i PINTÖ.

Aquesta peça, com s'indica al Catàleg esmentat, és semblant a una altra del mateix Museu marcada per José de Salazar i elaborada a Madrid, entre 1742 i 1754, amb la qual només presenta lleus diferències; la més destacada és la posició invertida del lleó passant de la base. Segurament, es degué encarregar per fer joc amb la de Salazar, perquè el model ja no s'usava en l'argenteria madrilenya del 1780.

De l'etapa barcelonina, i atenent les peculiaritats del sistema de marcatge barceloní, podem atribuir a Pintó, bé que amb reserves, les següents obres:

5. Candeler. 1783 ó 1793 (Col.lecció particular). 24 cm d'alçada, 13 cm de diàmetre del peu. (fig. 4). Marquès a la vora exterior del peu: +/BAR, TRA/MU^s i PINTÖ.

Aquest model de candeler, de superfície solcada per estries, amb dolla de perfil sinuós, tronc de tipus balustrat invertit i peu de contorn curvilini format per tres zones de diàmetre creixent, tingué una gran profusió en l'argenteria barcelonina als darrers decennis del segle i apareix amb relativa freqüència als «Llibres de Passanties». Cal senyalar que Pintó, en la seva etapa barcelonina, utilitza una marca (fig. núm. 5) idèntica a la que fa servir a Madrid.

6. Safata. 1808 ó 1819. (Col.lecció particular). 37,5 x 25,5 cm de diàmetre (fig. 6). Al revers, marques a la vora: +/BAR, P.SALA, PINTÖ.

És de tipus oval amb fons llis i vora sobrealçada, circumdada per quatre sanefes simètriques i rellevades de fulles que alternen amb quatre rosetes. Una motllura decorada amb motius florals envolta la vora.

7. Sotacopa. 1820 ó 1823. (Col.lecció particular). 24,7 cm de diàmetre. (fig. 7). Marques a la vora interior: +/BAR, F/SALA, PINTÖ. Sotacopa circular de fons llis i vora elevada, amb remat d'emperlat. Recolza sobre tres peus motllurats de perfil sinuós.

A més de la marca ressenyada anteriorment, en coneixem altres dues que degué utilitzar Pintó com a cònsol marcadors del Col.legi d'Argenters. La primera és F. PINTÖ (fig. 8) i la segona, F. PINTÖ (fig. 9).

RESUM

El platero Francesc Pintó i Valls nació en Barcelona en 1740. Gracias a la abundante documentación recogida sobre el autor sabemos que sus centros de trabajo fueron Madrid y Barcelona, donde gozó de un alto grado de confianza por parte del Colegio de Plateros de ambas ciudades. Prueba de ello son los importantes cargos que ostentó en la Congregación-Colegio de San Eloy como el de diputado y aprobador.

En 1783 Pintó abandonó la Corte para trasladarse a Barcelona, participando activamente en el Colegio de Plateros de la Ciudad Condal y llegando a su cúpula directiva al ser

nombrado cónsul 1º en 1797. En ambas localidades dejó una abundante e importante producción.

ABSTRACT

The silversmith Francesc Pintó i Valls was born in Barcelona in 1740.

Thanks to the existing documentation we know that he worked in Barcelona and Madrid. He lived in Madrid for 15 years. During this time he held important positions in the Congregación-Colegio de San Eloy such as *diputado* (representative) and *aprobador* (examiner).

In 1783 Francesc Pintó returned to Barcelona where he participated actively in the Col·legi d'Argenters becoming first *cònsol* (consul) in 1797.